6è CONGRÉS de les DONES del BAIX LLOBREGAT

CONCLUSIONS

PRESENTACIÓ

Les dones del Baix Llobregat ho hem tornat a fer, i ja en van 6. 6 Congressos de Dones celebrats a la comarca des de l'any 2002. Sis moments històrics molt diferents, però amb el mateix esperit: el d'avançar cap a una societat plenament igualitària on les dones i les nenes puguem desenvolupar les nostres trajectòries vitals en igualtat i amb plena llibertat.

El Congrés de les Dones del Baix Llobregat s'ha anat eixamplant amb cada edició, fins a arribar en aquesta sisena a tot el territori, portant el feminisme a cada racó del Baix Llobregat, i comptant amb la participació de centenars de dones i homes feministes que han participat en les activitats i actes organitzats pels ajuntaments: xerrades, formacions, debats, propostes culturals, etc.

El 6è Congrés de les Dones del Baix Llobregat ha significat també el retrobament del moviment feminista de la comarca després de la pandèmia, un retrobament esperat i necessari, tant a escala individual com col·lectiva. Sota el lema #weareone #somuna #somosuna, un crit de sororitat, el Baix Llobregat es referma com una comarca feminista que més d'hora que tard serà plenament igualitària.

Aquest és el compromís i la força d'aquest Congrés i d'aquesta comarca, feminisme transversal, inclusiu i intergeneracional, que no deixa a ningú enrere. Feminisme com a base d'una societat més justa i igualitària, respectuosa, tolerant i oberta. Feminisme sempre i a tot arreu, per a construir una societat lliure, justa i de pau.

Vicky Castellanos Núñez
Consellera Comarcal de Feminismes, Gent Gran i Diversitat Sexual i de Gènere

Conversa inaugural

- Metodologia
- Idees força
- Conclusions de les Comissions de Treball:
  - Dones en el treball del futur,
  - Empoderament sexual i reproductiu,
  - Maternitats,
  - Salut,
  - Trajectòries vitals de les dones,
  - Violència masclista.
- Recursos documentals
  - Documents marc
  - Conclusions de les activitats precongressuals. Subseus.
  - Decàleg per a la construcció de ciutats feministes.
  - Informes de l'Observatori Comarcal del Baix Llobregat.
- Galeria d'imatges.

CONTINGUTS

METODOLOGIA

Aquest document recull les conclusions del 6è Congrés de les Dones del Baix Llobregat des d'una perspectiva global i contemplant totes les seves fases: impuls, presentació, subseus i Congrés.

La darrera fase, la post-congressual, s'enceta amb la presentació d'aquestes conclusions, i continuarà amb l'elaboració i aprovació del **5è Pla Transversal de Polítiques Feministes del Baix Llobregat**.

El 6è Congrés de les Dones del Baix Llobregat ha portat el debat feminista arreu de la comarca durant els 8 mesos previs a la seva celebració, ha situat les desigualtats de gènere a la quotidianitat dels municipis i ha promogut el seu trasllat a l'agenda política.

Es recullen a continuació, les aportacions de totes les expertes, professionals, entitats, ajuntaments, i de les més de 1500 dones i homes feministes que han participat.

Així, les conclusions del 6è Congrés de les Dones del Baix Llobregat recullen el treball de:

1. El Consell de les Dones del Baix Llobregat, mitjançant els seus òrgans tècnics i polítics.
2. Les expertes encarregades de l'elaboració dels documents marc de les 6 comissions de treball.
3. L'Observatori Comarcal del Baix Llobregat.
4. Les 35 subseus organitzades arreu de la comarca entre els mesos de març i octubre, i totes les ponents, expertes, entitats, empreses, institucions, mitjans de comunicació i dones i homes que les han fet possibles.
5. Congrés: ponència inaugural i comissions de treball.

IDEES FORÇA

Un cop fet el recull de conclusions i propostes del Congrés, hi ha algunes idees que destaquen:

- pel seu caire transversal en els àmbits treballats,
- per haver aparegut repetidament en els debats i documents,
- pel seu pes de cara a la definició de futures línies de treball.

D'aquestes idees, en diem **idees força**, i són:

Sara Alva, cantautora de Cornellà de Llobregat,
va interpretar en la inauguració del congrés la seva cançó, "Mujer valiente"

IDEES FORÇA

1. We are one – Som una – Somos una
2. Polítiques públiques feministes i transversals.
3. Ni un pas enrere.
4. Prou violència masclista.
5. Trenquem estigmes sobre la sexualitat, alliberem-nos de la violència.
6. Salut i benestar emocional, la ciència de la diferència.
7. Maternitat i feminisme, siguem protagonistes.
8. Feminitzem el futur del treball.
9. Ens volem lliures i sorores.

La companyia La Melàncolica, amb el seu espectacle *Elles #cosas de chicas*, en l'acte inaugural del congrés.

DONES EN EL TREBALL DEL FUTUR

DONES EN EL TREBALL DEL FUTUR

LES EXPERTES

KARINA GIBERT

LUCIA LÓPEZ

SARA MORENO

LUCIA VELASCO

ELENA BUSQUETS

LA RELATORA

DONES EN EL TREBALL DEL FUTUR

És la digitalització el pal de paller del futur del treball? Quina posició té la dona en l'economia digital? Qui està decidint el futur del mercat laboral i, en definitiva, de les nostres vides? Qui configura els algoritmes que hi ha als nostres ordinadors i dispositius mòbils? Treball és sinònim d'ocupació?

El mercat laboral viu un procés de transformació marcat per la digitalització, per l'automatització, pels nous hàbits de consum, pels nous models d'organització i de negoci... Però, aquests canvis, els estem enfrontant amb perspectiva de gènere o, simplement, traslladarem els actuals biaixos de gènere en aquest nou escenari laboral?

Partim d'un mercat laboral amb desigualtats de gènere històriques. Els indicadors mostren importants biaixos de gènere en l'ocupació: hi ha menys dones en posicions directives, menys dones empresàries i emprenedores –especialment en els sectors tecnològics-, hi ha una major proporció de dones en feines parcials o en contractes temporals...

Les desigualtats salarials comencen, casualment, a partir dels 30 anys, assoleixen el seu màxim entre els 45 i els 55 anys i no acaben ni quan ens jubilem: la diferència entre les prestacions contributives de jubilació entre dones i homes és del 40% al Baix Llobregat.

Aquests són indicadors que mostren una bretxa salarial, però també existeix una bretxa digital. Necessitem més dones en àmbits laborals tecnològics: necessitem feminitzar la tecnologia i posar més atenció a l'ús dels algoritmes, a la governança de les dades, a la ciberseguretat i als drets digitals, des d'una perspectiva femenina.

La transformació del treball té implicacions específiques en la igualtat de gènere. Lucia Velasco, autora del llibre "¿Te va a sustituir un algoritmo?" apunta que la dona pot ser un element fonamental en el futur del treball però estem pitjor posicionades per a intervenir en una economia digital.

Les posicions millors valorades són les tecnològiques, principalment masculinitzades. I, en canvi, les posicions feminitzades, els treballs de cura, continuen sent menystinguts i invisibles, i en moltes ocasions, no remunerats. Però ambdues economies són importants, **no hi ha tecnologia si no hi ha vida, i no hi ha vida si no hi ha cura d'aquesta**. No hi ha producció si no hi ha reproducció.

De fet, si només valorem el potencial de la tecnologia en el treball del futur, correm el perill d'haver comprat "un plantejament androcèntric", un debat que està perdut. I no, la tecnologia no ens ha de solucionar tot. No tot el treball és tecnològic i no tot el treball és ocupació. Per aconseguir un mercat de treball igualitari potser s'ha de començar a posar l'èmfasi al treball de cura o, fins i tot, posar atenció en tot allò que passa fora del treball. Quan hi ha molta responsabilitat fora de la jornada laboral, és obvi que hi ha menys disponibilitat i accessibilitat per entrar al mercat laboral, o per créixer.

Però si, el futur laboral serà tecnològic o no serà. Potser no completament, però si una gran part, i per tant **és important feminitzar la tecnologia: feminitzar el treball del futur. I com s'aconsegueix? Incrementant la presència de la dona al món tecnològic.**

Estem parlant d'un sector que suposa el 13,2% del PIB català, que està conformat per 19.148 empreses i que genera 175.000 llocs de treball. Un sector que té gairebé plena ocupació: el 95% dels professionals tecnològics estan treballant activament. Les dones però, només representen el 8,6% d'aquests professionals.

A les empreses del sector TIC, les dones representen el 17-19% de l'ocupació, però quan no es tenen en compte aquelles dones que no fan estrictament feina tecnològica (recepció, comunicació, recursos humans, etc.), el percentatge es redueix al que dèiem, 8,6%.

Estem en plena transformació digital i les dones no hi som. Estem en un dels sectors més prometedors des del punt de vista laboral i no hi som.

I quin és el perill de no ser-hi? Que el futur el decideixin els homes. Quan la mirada femenina no està, en la construcció de les tecnologies que marquen la nostra vida i el nostre futur, inevitablement s'estan establint biaixos de disseny, de dades, d'interpretació, d'usabilitat i d'accés. Això provocarà que es vulneraran els drets de les mirades que no estan presents en aquestes construccions, en aquest cas, les dones, encara que també hi ha d'altres mirades minoritàries.

En alguns exemples de tecnologies dissenyades per homes que utilitza tothom —com el cotxe—, en processos de selecció de personal, en la construcció d'estadístiques, en la prevenció d'infermetats, en protocols injustos, etc.

Què podem fer? Primer estar, ser, entrar, perquè **estar presents o no en la creació de tecnologia, condiciona el món en què vivim i en el que treballem.**

I també debatre, **perquè la robotització, la tecnologia, el lideratge i l'organització del temps són debats clau per parlar sobre el futur del treball**, i de fet, ens donen les línies per fer un pas endavant i passar de parlar de "les dones en el treball del futur", a parlar directament de **"feminitzar el futur del treball"**.

Això és una lluita individual i col·lectiva.

EMPODERAMENT SEXUAL I REPRODUCTIU

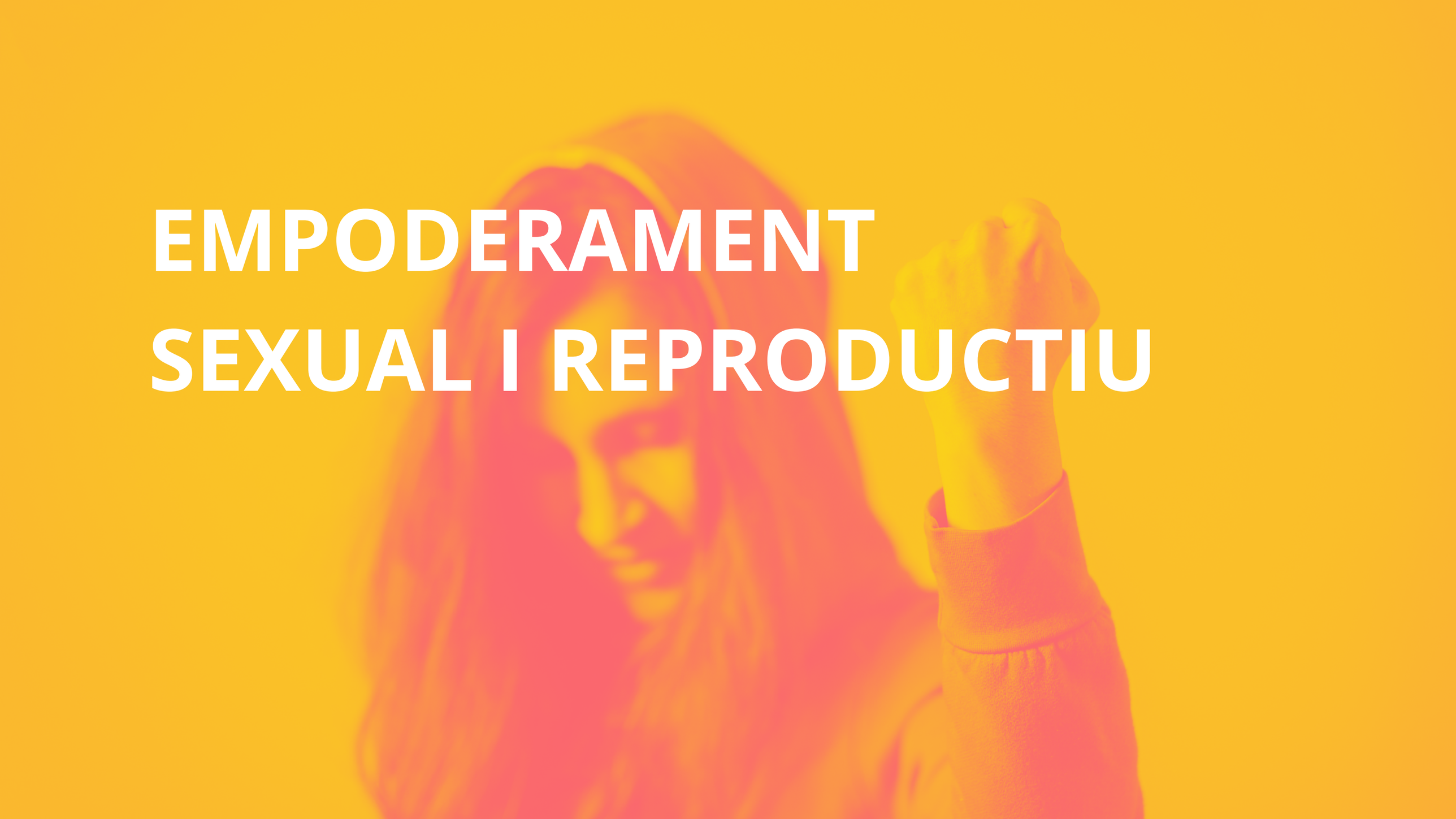

EMPODERAMENT SEXUAL I REPRODUCTIU

LES EXPERTES

ALMUDENA RODRÍGUEZ

ELENA CRESPI

VERÓNICA TOMICO

LA RELATORA

En primer lloc, la comissió va abordar la influència de la pornografia en l'educació sexual i l'empoderament sexual femení, així com les violències heteropatriarcals i capitalistes sobre els drets sexuals i reproductius.

Es va posar de manifest:

- La influència de la **pornografia en l'educació sexual** que reben els i les joves, que cada vegada inicien el seu consum en edats més primerenques, entre els 6 i els 12 anys.
- Una **indústria**, la de la pornografia, on predomina el **masclisme** i que perpetua els **models heteropatriarcals**, on el paper de les dones és submís.
- Un model LGTBIfòbic on es normalitzen **actituds violentes i vexatòries**.
- A més, explota un concepte de **masculinitat vinculada a la hipersexualització i també al consum de la prostitució**.
- La **manca d'educació sexual** fa caure el jovent en la creença de què la pornografia és real i aquesta **influeix en l'actitud sexual que consideren "Correcta".**

Cal posar el focus de treball en la pràctica real. Què està passant?

- El **porno NO és el culpable de tot**. **MITE DE L'AMOR ROMÀNTIC**:
  - On les **dones** tenen un **paper passiu** i de submissió, marcat també pels **cànons estètics que les cosifiquen**.
  - On es visibilitza la **dona com a objecte** propietat de l'home.
  - I que provoca el manteniment de l'**escletxa orgàsmica**: on les relacions sexuals coitocentristes i falocentristes no tenen en compte el plaer de les dones.
  - Cal, per tant, una **educació sexual integral, saludable i feminista**, des de la infància i adaptada al desenvolupament, i que potenciï l'autodescobriment femení.
  - Una **educació sexual** que contempli la importància del **plaer** i no abordi el sexe com un mer instrument reproductiu.

A la comissió es va parlar també de la **violència que exerceix el capitalisme** vers les dones. Una violència heteropatriarcal, que **ataca directament els drets sexuals i reproductius** més importants com, per exemple, el dret a l'avortament o a la reproducció assistida.

- Cal ser conscients que la **sexualitat és política** i és **ideologia**.
- El **capitalisme** exerceix **violència vers** aquells **col·lectius més pobres i vulnerables**, sobre les dones, les persones racialitzades i els col·lectius LGTBI.
- Un model que exerceix **violència institucional** per, des de les **posicions de privilegi**, perpetuar el seu model opressiu.
- Cal reivindicar, per tant, la **importància de la unió en les lluites feministes** per la defensa dels drets sexuals i reproductius.
- S'ha de posar sobre la taula **d'on prové el finançament** que reben els **grups fonamentalistes** i cal exigir rendiment de comptes a les administracions públiques per evitar que es financin aquests grups que vulneren els drets humans.

CONCLUSIONS DELS GRUPS DE TREBALL:

- **Pot existir una pornografia ètica i feminista?**
  - És una qüestió complexa i depèn de l'enfocament que se li pugui donar a la pornografia.
  - Cal garantir els drets laborals i la igualtat d'homes i de dones al sector de la pornografia.
  - Cal deconstruir l'amor romàntic, des de la infància.

- **Cal posar els nois al centre quan parlem de pornografia? Hem de parlar de la "caixa de masculinitat"?**
  - Cal abordar la vulneració de drets humans en la prostitució.
  - Veure la seva pràctica com exercici de poder sobre les dones.
  - Cal posar sobre la taula com s'aborda la sexualitat de persones amb discapacitats que, en alguns casos, recorren a la prostitució.
  - Cal parlar de respecte i promoure l'aprenentatge i l'educació sexual des de la infantesa.

- **Com ajudem la canalla a aprendre sobre la sexualitat?**
  - És necessari introduir l'educació sexual dins el currículum i durant tota l'etapa educativa.
  - Cal incloure en aquesta educació a tots els agents implicats.
  - Compensar els models tòxics que consumeixen els i les joves i complementar aquesta informació amb la cara B que no es veu de la pornografia.

- **Què creus que ha influenciat en la vivència femenina de la sexualitat?**
  - Els silencis, tabús, la sexualitat com a mètode de reproducció, la por, el mite de l'amor romàntic, la idea de com es construeix el desig i la pressió estètica.
  - La influència de l'entorn, la família, internet i les xarxes socials.
  - Cal un empoderament real i nous referents sexuals.
  - És important naturalitzar el discurs sobre la sexualitat des de la infantesa: trencar estigmes, alliberar-nos de la violència i fomentar l'autoestima.

- **Quin és el model de sexualitat femenina que volem aconseguir?**
  - Hauria de ser un model que accepti la diversitat.
  - Cal reforçar la idea del treball col·lectiu per donar veu a les nostres realitats.
  - Ha de ser, per tant, un model basat en l'actitud comprensiva, que lluiti contra la culpa vinculada a una sexualitat lliure.

- **Quins elements han de ser claus en la decisió sobre el nostre propi cos?**
  - L'educació sexual integral. Per aquest motiu cal portar aquesta qüestió a l'agenda política.
  - Com creiem que afecta el capitalisme en els drets sexuals i reproductius?
  - Els recursos es concentren en perpetuar el model existent, mantenint el poder en l'heteropatriarcat.
  - Cal un empoderament femení i que les tasques de cura també siguin assumides pels homes.
  - Cal escoltar tots els discursos per tal de generar un pensament crític.

- **L'atac al dret de l'avortament afecta les dones o a tota la població?**
  - Aquest atac afecta el conjunt de la població, tot i que el dret a l'avortament és un dret pròpiament de les dones.
  - El marc legal ha de repensar quin és el moment de decidir sobre aquest dret. Cal tenir en compte la diversitat de cada cas i és complex establir una edat concreta.
  - És important pensar també en com la societat i l'educació afecta en el sentiment de culpabilitat davant un embaràs no desitjat.

- **Per què creiem que els drets sexuals i reproductius són els drets menys protegits?**
  - Són drets vinculats a les dones i, per tant, menystinguts.
  - Les dones, per l'educació i la influència rebuda, potser en algun moment no s'han sentit empoderades i no han tingut prou força en la seva reivindicació.
  - El sistema capitalista, masclista i heteropatriarcal és qui determina les regles del joc.
  - Cal que la societat avanci cap a l'establiment de sistemes alternatius, el sexe és poder i ens volen coartar aquesta llibertat.
  - És important buscar solucions col·lectives. Suport de les dones entre elles.
  - Cal que els nous models feministes arribin a tothom.
  - Importància del sistema educatiu i dels rols de la família i l'entorn, així com de les xarxes socials.

MATERNITATS

MATERNITATS

LES EXPERTES

LLUÏSSA GARCIA-ESTEVE

MONTSE PLAZA

LA RELATORA

BEATRIZ FONTSERÉ

Una de les principals conclusions d'aquesta comissió és que **les dones hem de ser protagonistes de la maternitat**. Les dones hem de poder decidir amb llibertat sobre tot el relatiu a la nostra maternitat o no maternitat.

Històricament, les maternitats no han estat objecte de debat en el moviment feminista, s'han mantingut sempre al marge. Aquest fet ha provocat que sovint quedessin relegades a un segon o tercer pla i que no fossin incloses a l'agenda política, quan en realitat es tracta d'una decisió que afecta de manera principal la vida de les dones, tant si es decideix ser mare com no ser-ho. S'han d'incloure les necessitats de les diverses maternitats a l'agenda política i a l'agenda feminista.

És necessari promoure xarxes de dones per parlar de les realitats de la maternitat sense estereotips. En aquest punt tenen un paper protagonista les entitats de dones i associacions dels nostres municipis, així com els propis ajuntaments en tant que administració més propera a la ciutadania.

De la mateixa manera, s'han de promoure espais de bebès i familiars als municipis per afavorir aquesta xarxa i la incorporació dels pares a la criança.

Cal:

- Evitar la individualitat i el sentiment de solitud de les mares, recuperant el sentiment de tribu, el Som Una.
- Incloure les dones en la mirada de salut, la psicologia, la medicina, la societat i l'economia.
- Treballar per trencar les barreres invisibles entre dones (raça, ètnia, orientació sexual, etc.).
- Equiparar el treball reproductiu i productiu en drets i reconeixements.
- Visibilitzar el dol perinatal i la salut mental, incloure les maternitats complicades en l'acompanyament professional i crear unitats de mares amb bebès per tractar trastorns mentals.
- Garantir el dret a l'avortament al sistema sanitari públic català.
- Protegir els serveis i recursos d'atenció específica de les mares i de les seves criatures, garantint la proximitat (ASSIR).
- Incrementar els recursos públics per a desenvolupar aquests objectius.
- Normalitzar el desig de no tenir fills.

I per últim, reivindiquem que el primer cognom de les criatures sigui el matern, i que s'elimini el cognom patern de les filles i fills quan el pare sigui condemnat per violència masclista.

SALUT

LES EXPERTES

MARINA BALANZÓ

SARA BONET

CARME SÁNCHEZ

CARME VALLS

VERÓNICA POLEY

LA RELATORA

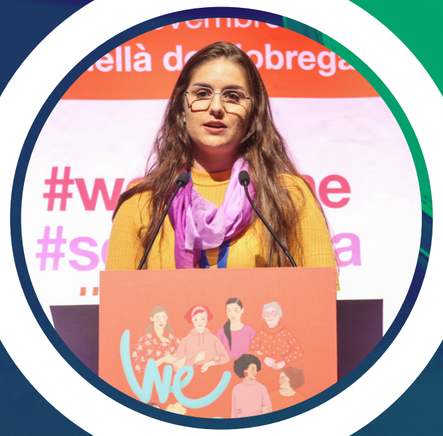

SALUT

La comissió es va iniciar amb una presentació de dades sobre la situació actual de salut de les dones al Baix Llobregat. Es va poder observar que la depressió, l'ansietat, els trastorns de la son o les migranyes són malalties més diagnosticades a les dones que als homes en gairebé el doble.

I diem diagnosticades, que nos pas patides, perquè una de les conclusions principals a les quals s'ha arribat és que actualment hi ha un **greu problema de fals diagnòstic**. Per què diem que són falsos diagnòstics? Perquè en la majoria dels casos no és tan sols una depressió o una mica d'ansietat, **tot va més enllà i no s'estudia el rerefons**.

D'altra banda, els factors que provoquen aquests símptomes que la sanitat etiqueta com a ansietat, depressió, etc. Factors com les violències masclistes, els abusos sexuals, l'assetjament, la violència de la parella (que pot ser física, psicològica, econòmica...), l'entorn laboral, els estereotips, la pressió social, el rol de cuidadora que assumeixen moltes dones i un llarg etcètera al qual moltes dones estan sotmeses, però que alguns metges i metgesses diagnostiquen com una simple "depressió".

Tots aquests factors poden derivar en malalties molt més greus, com trastorns d'estrès posttraumàtic, trastorns alimentaris o trastorns límit de la personalitat, que pot portar la pacient a la mort, i que amb un bon diagnòstic i, sobretot, amb una bona investigació d'aquests factors i un bon tractament, es poden salvar vides.

En últim lloc, es va abordar a la comissió **la ciència de les diferències entre els cossos de les dones i dels homes**. Simplement, és una qüestió de química i de com els cossos de les dones experimenten certs canvis que els dels homes no, o com els òrgans de les dones processen certs components de manera diferent, tenint en compte aquestes diferències. Cal destacar la poca visibilitat i la manca històrica en la medicina, del tractament de les afeccions provocades per la menstruació, així com les alteracions i les causes que les provoquen.

D'aquí se'n desprèn una extensió de la conclusió principal (la importància d'un bon diagnòstic) i és la **importància de lligar diagnòstics**. Un exemple seria la ferropènica amb problemes de menstruació o, tornant a l'àmbit de la psicologia, un trastorn d'estrès posttraumàtic arran d'una violació o agressió sexual.

Un exemple clar del poc coneixement que hi ha és la detecció dels infarts en dones, que presenten símptomes diferents dels que presenten els homes (ells és conegut que senten un dolor al braç esquerre, mentre que en les dones es manifesta amb un dolor a la panxa, que puja cap a les galtes).

Una de les principals preocupacions manifestades a la comissió van ser les carències del sistema sanitari català. Es va reivindicar la importància d'una bona atenció primària, que les metgesses i metges de família disposin de més de 4 minuts per pacient, que no s'atengui a través d'un ordinador, o inclús per telèfon, i que no disposen de temps suficient per conèixer la història de cada pacient, de lligar els símptomes amb els factors als quals la dona està exposada i, com s'ha indicat anteriorment, lligar diagnòstics i tractar aquesta pacient com realment necessita. És molt fàcil receptar una capsa d'ansiolítics, però a vegades es necessita la intervenció d'un/a psicòleg/òloga o d'una xerrada amb les amigues, perquè sovint és molt més curatiu un cafè i unes rialles que no pas unes pastilles, en la línia de la cada vegada més important, prescripció social.

Altres aspectes importants que s'han posat en comú són la importància d'una bona formació en ciències de la salut, ja que sovint a l'estudiantat de medicina no se'ls ensenya la importància de tots aquests factors a l'hora de diagnosticar, la necessitat de crear una ciència d'atenció primària. Les infermeres actualment fan més treball administratiu que mèdic i, al cap i a la fi són les que reben al/a la pacient en primera instància, la necessitat d'educar emocional i afectivament des de ben petits, o la importància de la inversió en recerca, que sembla ser la base de tot, ja que es necessiten recursos per estudiar i poder ensenyar.

TRAJECTÒRIES VITALS DE LES DONES

TRAJECTÒRIES VITALS DE LES DONES

LES EXPERTES

ANA FREIXAS

BLANCA MORENO

ANA BURGOS

LA RELATORA

MIREIA NAVARRO

Aquest document sintetitza en quatre punts les necessitats i estratègies del món feminista.

Tot comença per la socialització durant la infantesa, des de la mateixa disposició dels jocs infantils en el pati de l'escola. Durant generacions la mirada de les dones s'ha construït sense tenir referents dones. Hem de revisar la manera com eduquem a les nostres filles i fills, amb perspectiva de gènere. Parant molta atenció al llenguatge i la música, molt importants per canviar els paradigmes.

Una perspectiva que també s'ha d'incorporar a la medicina. La regla, la violència obstètrica, la premenopausa, la menopausa o l'envelliment s'han d'abordar de del respecte i des de la mirada de la dona.

Cal trencar amb l'educació patriarcal i la socialització de les dones perquè ens fa "invisibles, callades i quietes".

Hem avançat amb la reflexió parlant de ser “lliures i sorores”. L’amistat entre les dones és necessària, sempre ens hem necessitat les unes a les altres. Som molt més germanes del que ens han fet creure. Per què es demonitza l’amistat de les dones? Per què rivalitzem les dones? Realment els homes es porten tan bé entre ells? La resposta a aquestes preguntes és que el patriarcat no vol que ens organitzem. És una altra violència oculta, subtil, per acció o per omissió. Soles no arribarem enlloc, és important el treball col·lectiu, la comunitat, l’acompanyament. La sororitat.

És necessari incorporar la interseccionalitat en el proper Pla Transversal de Polítiques Feministes del Baix Llobregat, posant el focus en les dones migrades, sobretot en les dones en situació irregular. Facilitar-los recursos per trobar feina i garantir les mesures de protecció de les dones davant la violència masclista.

També afavorir la participació de les dones a la societat, democratitzar l’espai públic, amb recursos i que se sentin membres de ple dret de la societat en la qual viuen.

La hipermedicalització de les dones en tots els seus processos fisiològics. Una nova mirada a les malalties de les dones. Cal que els professionals de la salut incorporin la mirada de gènere per fer un abordatge adequat de la salut de les dones. Els metges no tenen en compte les malalties que desenvolupen les dones cuidadores. Que es potenciïn la recerca mèdica i la investigació de temes mèdics femenins com la regla o la menopausa. Així com potenciar l'exercici físic per la millora de la salut mental i per evitar certa medicació.

Cal fomentar l'autoconeixement, que les dones comprenguin el seu cos i s'acceptin, sense la mirada androcèntrica dels homes.

Lluita contra la hipersexualització de les nenes. Trencar amb els estereotips de bellesa que s'instauren des de la infantesa.

Cal parlar de corresponsabilitat a la llar. Ha de ser una responsabilitat compartida tant en el treball físic com en l'organitzatiu.

Les dones grans pateixen violències diverses: estrès, pobresa, exclusió social, manca de temps lliure, d'oci i de descans. Reivindicar el dret a una pensió digna per les dones. La creació de xarxes de suport a les dones grans no autònomes.

La participació de les dones grans en espais de presa de decisions. Es proposa fer una prova pilot d'agrupacions de dones sàvies a cadascun dels 30 municipis del Baix Llobregat.

Una altra proposta d'habitatge: incentivar noves unitats de convivència de dones, com a alternativa a anar a viure a una residència.

I, per acabar, la necessitat de posar fi a "la síndrome de la impostora". És molt comú entre les dones que pensem que no mereixem el lloc on ens trobem. És una síndrome que és una forma de violència molt subtil, i molt incorporat a l'ADN femení, que afecta l'autoestima de les dones.

Per tant, creem xarxes, fem-nos visibles, alcem les veus i no ens quedem quietes, som reivindicatives i sorores.

VIOLÈNCIA MASCLISTA

VIOLÈNCIA MASCLISTA

LES EXPERTES

CARLA VALL

LUCIA ORTIZ

MARISOL ROJAS

SONIA VACCARO

CRISTINA GUARRO

LA RELATORA

La comissió s'ha fonamentat en els conceptes de violència vicària i violència institucional entesos com a altres tipus de violència contra les dones i els seus fills i filles i com queden regulades en l'ordenament jurídic estatal i català. També s'ha parlat de com s'han d'abordar aquestes violències masclistes (en plural perquè en són moltes): la seva prevenció, atenció, protecció i l'enjudiciament. Les dues expertes de la comissió han estat Lucía Ortiz Amaro, advocada i investigadora del grup Antígona, i Marisol Rojas Fernández, psicòloga especialitzada en violència de gènere. Ambdues també han abordat les violències digitals com a una forma de violència masclista i com a àmbit en què s'exerceixen altres formes de violències masclistes.

La **violència vicària (VV)** és un terme molt mediàtic encunyat el 2012 per la psicòloga forense Sonia Vaccaro que la va definir com aquella violència sobre els fills i filles (o persones significatives) per fer mal a la mare. És a dir, és un tipus de **violència secundària** que s'exerceix per interpòsita persona. Marisol Rojas Fernández, psicòloga especialitzada en violència de gènere, remarca que no és un fet aïllat sinó que és la continuació de la violència que ja patia la dona i que la VV comença en el moment de separar-se. Amb la separació l'home perd el control directe sobre la dona i la manera de mantenir-ne el control és a través de la manipulació dels fills i filles.

La Justícia tendeix a dissociar la figura de (mala) parella de la del (bon) pare, com si fossin dues persones. No obstant això, créixer en un ambient de por o d'inseguretat també és violència, per tant, les criatures es converteixen en víctimes i han de rebre protecció. En conclusió, un maltractador no pot ser mai un bon pare.

Es jerarquitzen les diferents formes de VV en una piràmide en la qual a la base tenim les invisibilitzades com poden ser: la manipulació dels nens i les nenes, incomplir els horaris, tornar-los amb la roba bruta o trencada, interrompre tractaments mèdics, insultar la mare, interrogar-los sobre què fa la mare..., I a la punta hi ha els assassinats dels nens i les nenes. Aquesta és la mateixa estructura que en la violència de gènere.

Segons dades de l'estudi "Violencia Vicaria: un golpe irreversible contra las madres" (2021), en una mostra de 400 casos a partir de l'any 2000 s'havien comptabilitzat 51 assassinats. L'assassí era en un 72% dels casos, un home d'entre 30 i 50 anys i el 82% dels casos analitzats, era el pare biològic. En la majoria de casos, el pare tenia custòdia compartida o règim de visites; en un 60%, hi havia amenaces prèvies; en el 70%, sense mesures de protecció; el 64% dels menors assassinats tenien menys de cinc anys, els més vulnerables; i en un 96%, no hi havia cap valoració dels professionals.

Pel que fa al marc normatiu, segons l'advocada Lucía Ortiz Amaro el principal problema és que el Codi Penal no reflecteix la violència vicària com un tipus penal autònom ni com una forma de violència de gènere i, per tant, no hi ha recorregut penal possible i deixa els menors en situació de desprotecció. A nivell Civil, la situació és diferent, i hi ha altres mecanismes d'actuació. A Catalunya, per exemple, malgrat no haver-hi denúncia, la dona té dret a accedir a la xarxa d'atenció i recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista (SIAD, SIE...).

La **violència institucional (VI)** constitueix una de les formes de violència més invisibilitzades. I es defineix com el tipus de violència exercida pels organismes públics de l'Estat mitjançant accions o per omissió que generen discriminacions cap a la dona o bé obstaculitzen l'exercici o gaudi d'un dret i que n'augmenta la vulnerabilitat i el dany. Hi ha diferents formes de VI:

- La revictimització, també anomenada violència secundària.
- Fer servir el SAP (Síndrome Alienació Parental), que no té cap evidència científica.
- Jutjar sense perspectiva de gènere, tenir prejudicis com "no sembles una dona maltractada".

- Manca de coordinació dels diferents serveis (serveis socials, legals, psicològics): retard en les visites, problemes amb les derivacions... Un circuit no coordinat provoca que la víctima revisqui la mateixa situació una vegada i una altra (revictimització).
- En el moment de posar les denúncies, no s'informa les dones del seu dret a denunciar acompanyada per un l'advocat/da d'ofici, o se la dissuadeix dient-li que "trigarà molt a arribar-hi" sense donar-les-hi més opcions. A les comissaries no tenen espais adequats perquè la dona pugui esperar i moltes vegades se'n van sense posar la denúncia o posant-la sense l'assessorament.
- En denunciar és clau remarcar que la violència no és un fet aïllat, sinó tota la violència viscuda. Aquest assessorament és tan important perquè la valoració del risc es fa en funció de la denúncia. Per tant, la importància d'un bon assessorament legal és cabdal.

La **violència digital**, com recorda Lucía Ortiz, ha quedat regulada per la llei catalana **com un àmbit en el qual exercir diferents formes de violència masclista.**

Les violències digitals formen part d'un nou tipus d'interacció social i que es troben en un altre nivell de perillositat, bàsicament perquè no som conscients dels riscos i ni cossos policials ni la justícia en tenen prou coneixements ni formació.

Quines són les formes de violència digital? Primerament en distingim dos tipus segons a qui van dirigides i les respectives característiques:

1. Persones amb vincles afectius: el control del mòbil (dades d'accés), controlar què fa a les xarxes socials (amb qui interactua), assetjament, exigir la geolocalització, exigir una resposta immediata, instal·lació de càmeres ocultes...
2. Dones amb presència pública: no permetre l'accés a l'àgora, entès com a participar del debat públic (és la més estesa), es converteix en una eina per exercir altres violències (sexuals, d'abusos, psicològica...), acaben aconseguint desvirtualitzar la víctima (contacte físic), alterna amb altres violències, xantatges, insistència/assetjament continu... Aquesta última és la més perseguible penalment. Es coneix com a delicte Stalking (terme anglosaxó per definir assetjament).

El principal problema per combatre aquestes violències és que la legislació i els operadors jurídics, ni la justícia, estan preparats per a aquests supòsits nous. S'hi sumen debats com la qüestió de què han de "suportar" els personatges públics i, on es posa el límit.

Marisol Rojas enumera una sèrie de mesures per millorar-ne l'impacte:

- L'existència de serveis d'atenció a mares i infants.
- Cal educació en igualtat cosa que implica treballar amb els agressors.
- Augmentar els recursos per als i les professionals, que tinguin formació amb perspectiva de gènere.
- Treballar com educar les emocions en la infància.
- Canvis legals, perquè aquests processos s'eternitzen.

Mentre que la Lucía Ortiz estableix unes estratègies per protegir-se davant la manca de resposta judicial (no sent responsables de la violència patida):

- Les estratègies col·lectives són més eficaces.
- Individualment, si vols una resposta legal, has de guardar les proves, perquè aleshores sí que hi ha traducció penal. Recomana informar-se'n, assessorar-se i, finalment, decidir.
- En el cas de les persones públiques, fer servir la llei de protecció de dades en favor teu. Si no hi ha consentiment, pots exigir-ne l'eliminació.

Després d'haver definit i caracteritzat els diferents tipus de violència i haver-ne explicat la problemàtica en l'aplicabilitat legal, Lucía Ortiz i Marisol Fernández han preparat unes taules de debat entre les participants a partir de nou preguntes:

1. Per què diem que un maltractador no pot ser un bon pare?

- Les criatures normalitzen el maltractament i l'entenen com una forma de relacionar-se. Aprenen que la violència és un mecanisme per aconseguir coses.
- Està demostrat que els menors que han conviscut en llars amb pares agressors pateixen seqüeles psíquiques.
- Un maltractador sempre pensa en ell mateix, mai en ningú més.

2. Què succeeix per a què un maltractador pugui arribar a assassinar els seus propis fills i/o filles?

- Cal recordar que l'assassinat és l'últim pas de l'escala de violència, quan l'agressor se sent frustrat per no aconseguir el que vol.

- Els maltractadors fan el que volen perquè entenen les dones i les criatures com a objectes de la seva propietat, no els veuen com a persones. Per tant, en disposen quan i com desitgen sense tenir-los en compte per a res.
- Els agressors se senten amb impunitat.

3. Què hi ha darrere de la violència institucional?

- Manca de dotació pressupostària.
- Vivim en una societat patriarcal i molts homes (amb privilegis) no se senten interpel·lats.
- Professionals no formats i sense perspectiva de gènere, especialment greu en el cas de serveis socials o la DGAIA que no entenen el cicle de violència i separen les mares dels fills i filles.
- No jutjar amb perspectiva de gènere, cosa que incompleix el Conveni d'Istanbul (2014), no donar credibilitat al testimoni de la dona.
- Manca d'espais segurs per a les dones.
- Les dones trans pateixen violència medicalitzada.

4. Quines formes de violència vicària coneixes que no arriben a l'extrem de l'assassinat?

- Manipulació contra la mare i el seu entorn.
- Desocupar-se'n, vestir les criatures amb roba inadequada per a la temporada que toca.
- Impedir la comunicació amb la mare quan els fills i/o filles són amb el progenitor.
- Xantatge material.
- Greuge econòmic: fer coses amb el pare que la mare no pot pagar.
- No pagar les pensions d'aliments es considera violència econòmica i es pot denunciar. L'any passat una magistrada va fer una petició al govern espanyol perquè el Codi Penal tipifiqui la violència econòmica com a forma de violència de gènere.

5. Quines conseqüències provoquen les situacions de violència vicària en la vida de les mares i els fills i filles?

- Sentiments de culpabilitat, tristesa, por, paranoia, inseguretat, malestar físic, desenvolupar un TCA, estrès posttraumàtic, aïllament social, por a la reacció.
- Afecta l'autoestima, la manca de credibilitat, estigmatitza les víctimes.
- Suïcidis.
- En molts casos, un nen víctima és un futur agressor.
- Efectes materials: empobriment, dificultat d'accés a un habitatge.

6. Per què és important l'educació afectiu-sexual en la prevenció de les violències masclistes?

- La importància d'introduir la perspectiva de gènere des de ben petits: saber posar límits i respectar-los, que aprenguin a prevenir, detectar i aturar les conductes abusadores.

- Socialitzar-los en el respecte, aprendre noves formes de relacionar-se.
- Desmitificar alguns patrons de conducta com el mite de l'amor romàntic; donar nous referents.
- Proporcionar-los una base per a l'apoderament.
- Deixar de considerar el sexe un tabú i evitar que recorrin al porno com a font per instruir-se o informar-se'n.

7. Com és la violència que patim les dones a Internet? Com ens podem protegir?

- Els efectes psicològics són els mateixos que en altres tipus de violència.
- L'accessibilitat i l'anonimat en el món digital potencien la impunitat. És important no normalitzar aquests comportaments.
- És una violència sistèmica, massiva i col·lectiva que deshumanitza les dones.
- La violència és molt diferent segons a qui va dirigida.

- Com a mesures de protecció: allunyar-se dels contextos digitals (la més dràstica), denunciar l'assetjament als gestors de les xarxes socials, cedir els missatges a una tercera persona, a algú de confiança. Això últim en cas de voler denunciar, ja que és importantíssim no eliminar les proves.
- En l'àmbit de gamers i youtubers són freqüents els insults i menyspreus a les dones que hi juguen i es recomana la presència d'un moderador per controlar-ho i que s'obligui els participants a identificar-se amb nom i cognoms.

8. Com han de respondre les institucions quan detecten casos de violències masclistes en línia? Quins protocols han de seguir els professionals?

- L'objectiu principal és protegir la víctima.
- Resposta immediata: la rapidesa és fonamental.
- Accés als continguts i dades dels assetjadors.
- Respecte dels protocols d'actuació: més accessibles a tothom i més entenedors, per millorar-ne l'efectivitat ha d'incloure la prevenció i han de ser transversals. És a dir, dirigits a tots els actors implicats: policies, juristes, atenció psicosocial...

- Pel que fa als i les professionals: més formació, l'obligació de reciclar-se i sota supervisió d'altres professionals.
- Els horaris d'atenció són limitats, normalment de dilluns a divendres.
- En el cas de les ordres d'allunyament qui hauria d'estar controlat és l'agressor i no la víctima perquè és ella qui acaba perdent llibertat.

9. Quina seria l'estratègia social a adoptar per trencar amb la violència? Denunciar, no denunciar?

- Favorables a la denúncia comptant amb assessorament jurídic, suport psicològic i acompanyament durant el procés.
- Hi ha l'opció que la denúncia la interposi una tercera persona.
- Donar visibilitat al fet de denunciar.
- La concessió d'ordres d'allunyament, controlant-ne el compliment.
- Respectar si la víctima decideix, finalment, no denunciar.
- Pel que fa al paper dels mitjans de comunicació, se'ls demana que parlin més dels agressors i deixin de posar el focus en la víctima.

Com a conclusió s'ha de destacar que hi ha hagut molt de consens en les respostes de les participants en què s'ha remarcat que vivim en una societat patriarcal, amb lleis fetes per i per als homes. I, sobretot, s'ha parlat de la importància de la sororitat i de treballar conjuntament, col·lectivament per avançar cap a una societat més igualitària i lliure de violència envers les dones i els seus fills i filles.

RECURSOS DOCUMENTALS

DOCUMENTS MARC

Bonet Monné, Sara i Balanzó Joue, Marina

SISAP - epiDades. Seguiment epidemiològic de la població. Institut Català de la Salut. Dades 4t trimestre 2021. Atenció Primària Metropolitana Sud.

Burgo García, Ana i Moreno Triguero, Blanca

Trajectòries vitals de les dones.

Crespi Asensio, Elena

La influència de la pornografia en l'educació sexual. L'empoderament sexual femení.

López Fernández, Lucia

Dones en el treball del futur.

Plaza i Aleu, Montse

Maternitats i feminisme: juntes, endavant.

Rodríguez García, Almudena

Violències heteropatriarcals i capitalistes sobre els Drets Sexuals i Reproductius.

Sánchez Martín, Carme

Incorporant la perspectiva de les dones en la salut mental.

DOCUMENTS MARC

Vaccaro, Sonia

Violencia vicaria y Violencia institucional: otras formas de violencia contra las mujeres, sus hijas e hijos.

Vall Durán, Carla

Aspectes jurídics relacionats amb l'autor del delicte i amb les víctimes de violències masclistes (dones i fills menors o dependents).

Valls i Llobet, Carme

La salut Bio-psico social i medi ambiental de les dones.

DONES EN EL TREBALL DEL FUTUR

Subseu GAVÀ. Dones i treball. Noves desigualtats i oportunitats.
Subseu SANT BOI DE LLOBREGAT. Reptes i oportunitats per a la igualtat entre dones i homes en el nou mercat laboral.
Subseu AEBALL. Igualtat al món de l'empresa.
Subseu ESPLUGUES DE LLOBREGAT. 10a Jornada Emprenem. Feminisme i Transformació Digital.
Subseu SANT JOAN DESPI. Women Tech. El repte de l'apoderament femení en l'empresa tecnològica. .
Subseu CCOO BAIX LLOBREGAT. Bretxes de gènere, salarials i de prestacions socials, un repte social i sindical. .
Subseu ESPLUGUES DE LLOBREGAT. Dones empresàries, dones innovadores. La seva adaptació al món tecnològic. .
Subseus CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DEL BAIX LLOBREGAT. Les dones en l'entorn tecnològic i El talent femení en l'entorn tecnològic. .
Subseu SANT JUST DESVERN. Reptes i encerts de l'emprenedoria feminista. Compartim experiències. .

EMPORERAMENT SEXUAL I REPRODUCTIU

Subseu ABRERA. Reptes de l'educació sexual per l'empoderament sexual femení i l'erradicació de les violències sexuals.
Subseu ESPARREGUERA. Sexualitat, masclisme i xarxes socials.
Subseu EL PRAT DE LLOBREGAT. Sexualitat i plaer.
Subseu CERVELLÓ. Educació sexual i prevenció de les violències masclistes.
Subseu VALLIRANA. Violències sexuals facilitades per drogues en contextos d’oci nocturn.
Subseu CASTELLVÍ DE ROSANES. Taller sobre sexualitat femenina.

MATERNITATS

Subseu CASTELLVÍ DE ROSANES. Viure la maternitat real sense culpa.
Subseu CORBERA DE LLOBREGAT. Maternitat i feminisme.

SALUT

Subseu CASTELLDEFELS. Dones invisibles per la medecina.
Subseu CASTELLDEFELS. Salut mental: el diagnòstic amb perspectiva de gènere.
Subseu GAVÀ. Converses en relació als drets i al propi cos.
Subseu CONSELL DE SALUT DEL BAIX LLOBREGAT. Com està la salut de les dones?
Subseu SANT ESTEVE SESROVIRES. Salut mental i violències, del fet a l'impacte.
Subseu MARTORELL. La salut en les trajectòries vitals de les dones.
Subseu SANT ANDREU DE LA BARCA. Sexualitat, salut i feminisme.
Subseu EL PRAT DE LLOBREGAT. Ciclicitat femenina.
Subseu CASTELLVÍ DE ROSANES. Trastorns de la conducta alimentària.

TRAJECTÒRIES VITALS DE LES DONES

Subseu CASTELLVÍ DE ROSANES. Responsabilitats compartides: la corresponsabilitat a la llar.
Subseu MARTORELL. La salut en les trajectòries vitals de les dones.
Subseu CONSELL CONSULTIU DE LA GENT GRAN. Les dones i el repte de viure molts anys.
Subseu VILADECANS. Dones migrades i dret a la ciutat.
Subseu SANT ANDREU DE LA BARCA. Sexualitat, salut i feminisme.
Subseu MOLINS DE REI. Respondre (juntes) a la impostura: Procrastinació, sabotatge i autoexigència. Una mirada feminista a la síndrome de la impostora.
Subseu SANT VICENÇ DELS HORTS. Recuperem les dones sàvies a Sant Vicenç dels Horts.
Subseu BEGUES. Taula rodona: "Immersió en les trajectòries de vida".
Subseu ARXIU COMARCAL DEL BAIX LLOBREGAT. Les dones treballadores i el moviment obrer. Del passat, al present i cap al futur.

VIOLÈNCIA

Subseu CASTELLDEFELS. Les violències digitals en l'àmbit educatiu.
Subseu SANT ESTEVE SESROVIRES. Salut mental i violències, del fet a l'impacte.
Subseu CERVELLÓ. Educació sexual i prevenció de les violències masclistes.
Subseu PSC. La Llei de garantia integral de la llibertat sexual: avenços i mancances en violència masclista.

MÉS RECURSOS

Decàleg per a la construcció de ciutats feministes

Document elaborat per les alcaldesses del Baix Llobregat, el Centre d'Estudis Comarcals i el Consell de les Dones del Consell Comarcal del Baix Llobregat.

Informes de l'Observatori Comarcal del Baix Llobregat

- Informe "Les dones en el mercat de treball. Quan el gènere determina la recuperació".
- Dades de violència contra les dones. Partits judicials del Baix Llobregat.

Silvia Tarragona García.
Conductora de l'acte inaugural.

Benvinguda institucional. D'esquerra a dreta:
M. Eugènia Gay Rosell, delegada del Govern a Catalunya
Antonio Blamón Arévalo, alcalde de Cornellà de Llobregat
Tània Verge Mestre, consellera d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya
Lluïsa Moret i Sabidó, presidenta de l'Área d'Igualtat i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona
Eva M. Martínez Morales, presidenta del Consell Comarcal del Baix Llobregat

Estrella Montolío Durán
Conversa inaugural

Sara Berbel Sánchez
Conversa inaugural

Companyia La Melàncolica. Espectacle Elles #cosas de chicas. Acte inaugural del congrés.

Marta Corcoy Rius
Conductora de l'acte de cloenda del congrés

Sole Giménez, *Mujeres de música*
Concert de tancament del congrés

Joana Piñero Romera, tinenta d'alcalde de Polítiques Socials, Igualtat i Salut, de l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat

We are One
6è CONGRÉS
de les DONES del BAIX LLOBREGAT
4 i 5 de novembre 2022,
Cornellà de Llobregat
Consell Comarcal del Baix Llobregat
Consell de les DONES del Baix Llobregat
Amb el suport de:
Ajuntament de Cornellà de Llobregat
Diputació Barcelona
Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes
Secretaria de Feminismes
Pacto de Estado
contra la violencia de género